



## Statenbrief

Aan Provinciale Staten

|                    |                                   |
|--------------------|-----------------------------------|
| Onderwerp          | Meicirculaire 2024 provinciefonds |
| Datum              | 11-06-2024                        |
| Documentnummer     | UTSP-1592886072-685               |
| Van                | Eric Philips                      |
| Telefoonnummer     | +31646994725                      |
| E-mailadres        | eric.philips@provincie-utrecht.nl |
| Domein/opgave      | BIO                               |
| Team               | FN1                               |
| Portefeuillehouder | Bakker                            |
| Bijlage            | Meicirculaire 2024 provinciefonds |

Geachte leden van Provinciale Staten,

### Essentie / samenvatting:

Vanuit de meicirculaire 2024 volgen financiële bijstellingen die betrekking hebben op de uitkering uit het provinciefonds. Over de jaren 2024, 2026, 2027 en 2028 is een sprake van een positief effect. Voor het komende begrotingsjaar 2025 is sprake van een nadelig effect ten opzichte van de septembercirculaire 2023.

### Inleiding:

Op 27 mei jl. is de meicirculaire provinciefonds 2024 gepubliceerd door het ministerie van BZK. De provincies ontvangen op drie tijdstippen in het jaar informatie over de provinciefondsuitkeringen:

- In mei op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk;
- In september op basis van de Miljoenennota; en
- In december op basis van de Najaarsnota van het Rijk.

Het provinciefonds heeft een wettelijke basis in de Financiële verhoudingswet. Het is een begrotingspost op de rijksbegroting. Het Rijk bepaalt de omvang van het provinciefonds via het begrotingsproces. De toename of afname van het provinciefonds komt vooral tot uitdrukking in het zogenaamde accres. De omvang van het provinciefonds verandert ook bij nieuwe taken en verantwoordelijkheden.

De meicirculaire heeft vooral betrekking op het boekjaar 2024 en nieuwe meerjarige accresramingen tot en met 2028.

### Toelichting

In de meicirculaire 2024 worden de provincies geïnformeerd over de volgende onderwerpen:

1. De hoogte van de algemene uitkering van het provinciefonds;
2. Nieuwe decentralisatie-uitkeringen;
3. De ontwikkeling van de opbrengst per opcent van de Motorrijtuigenbelasting.

#### 4. Beleidsontwikkelingen

Deze onderwerpen worden hierna verder toegelicht, inclusief de daaruit voortvloeiende financiële effecten.

##### 1. De hoogte van de algemene uitkering van het provinciefonds

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. In de meicirculaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2024 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2023 verwerkt.

Het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) hebben tijdens het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen (BOFv) afspraken gemaakt over een stabiele en betere beheersbare financiering voor de komende jaren. Afsproken is dat vanaf 2026 de oploop van de opschalingskorting definitief wordt geschrapt. Daardoor krijgen gemeenten € 675 miljoen extra en provincies ruim € 40 miljoen meer. Verder is besloten om de nieuwe financieringssystematiek al vanaf dit jaar in te voeren, zodat de financiering stabiel wordt. Door deze wijziging valt het accres voor de jaren 2024 en 2025 lager uit dan op basis van de 'trap-op trap-af systematiek'. Dit heeft invloed op de lopende begroting van de provincies. Om die reden is besloten de impact hiervan volledig (2024) en deels (2025) te dempen door middel van incidentele compensatie in de grondslag. Ook in 2026-2029 vindt gedeeltelijke compensatie plaats.

De nieuwe financieringssystematiek betekent dat het gemeentefonds en provinciefonds in plaats van de trap-op-trap-af systematiek wordt geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. Uitgangspunt is dat het gemeentefonds en provinciefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgen. De volumeontwikkeling van het gemeentefonds en provinciefonds wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor de fondsen minder schommelen. De indexatie voor inflatie volgt die van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven.

De mutaties van de algemene uitkering provinciefonds worden veroorzaakt door onderstaande ontwikkelingen:

- i. *Bijstelling loon- en prijsindexen*: de loon- en prijsontwikkeling voor 2024 en verder is lager dan opgenomen in de Miljoenennota 2024. Met de nieuwe bbp-systematiek leidt dit tot een lager accres ten opzichte van de trap-op-trap-af systematiek. De provincies worden in de Jaren 2024-2029 hiervoor (gedeeltelijk) incidenteel gecompenseerd. Voor 2024 is de compensatie voldoende, in 2025 resteert een tekort.
- ii. *Definitieve afrekening BTW-compensatiefonds over 2023*: in het jaar 2023 zijn minder BTW-lasten gedeclareerd bij het BTW-compensatiefonds door de provincies dan vooraf was voorzien. Volgens de gemaakte afspraken wordt dit niet-gedeclareerde deel toegevoegd aan het provinciefonds en via die wijze alsnog toegekend aan de provincies. Voor het provinciefonds gaat dit om een bedrag van € 32 miljoen. Dit wordt verwerkt in het uitkeringsjaar 2024.
- iii. *Bodembescherming*: Voor het uitvoeren van de taken die de Wet bodembescherming toekent aan bevoegde gezagen (gemeenten en provincies) worden de apparaatskosten jaarlijks gecompenseerd tot en met 2030. Deze continuering maakt onderdeel uit van de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023 tot en met 2030, die eind 2022 zijn gemaakt tussen het ministerie van IenW, het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen (UvW).
- iv. *Aanvalsplan Grutto*: Een onderdeel van het Aanvalsplan grutto is het uitbreiden en verzwaren van het agrarisch natuur- en landschapbeheer (ANLb) in de zogenaamde grutto-kansgebieden. In het Nationaal Strategisch Plan voor het Gemeenschappelijk landbouwbeleid 2023-2027 zijn middelen voor extra beheer via het ANLb voorzien. Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het ANLb waar het zwaar beheer voor het Aanvalsplan grutto onderdeel van uitmaakt. Voor de periode 2023-2027 is in totaal € 8,7 miljoen beschikbaar gesteld voor de zeven weidevogelprovincies. Nu wordt het bedrag voor 2024 uitgekeerd (€ 1,1 miljoen) oplopend naar € 2,3 miljoen in 2027.

Verder geldt dat de verdeelmaatstaven 'aandeel binnenwater' en 'oeverlengte' voor het jaar 2024 zijn geactualiseerd met een positief effect op de hoogte van de algemene uitkering. De omvang van verdeelmaatstaf 'inwoners landelijk gebied' is wat afgenomen. In 2024 heeft de provincie Utrecht bij de algemene uitkering ook een voordelige afrekening van jaarschijf 2023 ter hoogte van € 0,32 miljoen.

Per saldo is daarmee sprake van een toename van de algemene uitkering van € 3,05 miljoen in 2024. De algemene uitkeringen in 2025 neemt af met 0,35 miljoen. In 2026 en 2027 neemt de algemene uitkering toe met respectievelijk € 0,53 miljoen en 0,25 miljoen. Omdat in onze meerjarenraming de jaarschijf 2028 is toegevoegd neemt de algemene uitkering ten opzichte van de septembercirculaire toe met € 13,48 miljoen.

In onderstaande tabel zijn de financiële uitkomsten van de algemene uitkering voor Utrecht opgenomen.

Tabel 1. Algemene Uitkering (AU) 2024-2028

| Stand provinciefonds, bedragen x € 1.000                             | 2024           | 2025           | 2026           | 2027           | 2028           |
|--|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
| <b>A. Algemene uitkering provinciefonds septembercirculaire 2023</b> | <b>313.846</b> | <b>313.902</b> | <b>304.225</b> | <b>316.784</b> | <b>316.784</b> |
| <b>B. Mutaties in de meicirculaire 2024:</b>                         |                |                |                |                |                |
| Accresontwikkeling   | 2.702          | -537           | 460            | 183            | 13.481         |
| Bodembescherming   | 195            | 104            |                |                |                |
| Aanvalsplan grutto   | 160            | 74             | 74             | 74             |                |
| <b>B. Totaal mutaties in meicirculaire 2024</b>                      | <b>3.057</b>   | <b>-359</b>    | <b>534</b>     | <b>257</b>     | <b>13.481</b>  |
| <b>C. Algemene uitkering provinciefonds (C = A + B)</b>              | <b>316.903</b> | <b>313.543</b> | <b>304.758</b> | <b>317.042</b> | <b>330.266</b> |

## 2. Decentralisatie-uitkeringen (DU)

Decentralisatie-uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het provinciefonds, maar kennen een eigen verdeling over de provincies. Dergelijke uitkeringen zijn beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording over plaats naar het Rijk. Dit in tegenstelling tot specifieke uitkeringen waar dat wel het geval is. In de meicirculaire zijn voor de provincie Utrecht in 2024 vier nieuwe decentralisatie-uitkeringen opgenomen.

De eerste drie decentrale uitkeringen hebben betrekking op het openbaar vervoer. Twee daarvan in kader van de uitvoering van de motie Bikker en de motie Grinwis. Deze middelen worden beschikbaar gesteld om de voor 2024 voorziene tariefstijging te voorkomen en om het OV-aanbod op peil te houden. De derde decentrale uitkering heeft betrekking op de compensatie van de herijking studenten OV-reisproduct (motie-krul).

De vierde decentrale uitkering betreft een bijdrage in de uitvoeringskosten Omgevingswet.

In onderstaande tabel zijn de financiële uitkomsten van de decentrale uitkeringen voor Utrecht opgenomen.

Tabel 2. decentrale Uitkeringen (DU) 2024-2028

| Decentrale uitkeringen, bedragen x € 1.000)                      | 2024          | 2025         | 2026         | 2027         | 2028         |
|--|---------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| <b>Stand septembercirculaire</b>                                 | <b>2.399</b>  | <b>2.333</b> | <b>2.326</b> | <b>2.326</b> | <b>2.305</b> |
| Voorkomen tariefstijging regionaal OV-tarief                     | 9.341         |              |              |              |              |
| OV-aanbod verbeteren en op peil houden                           | 8.304         |              |              |              |              |
| Herijking vergoeding OV studenten reisproduct                    | 8.261         |              |              |              |              |
| Uitvoeringskosten Omgevingswet                                   | 97            |              |              |              |              |
| <b>Totaal mutaties decentrale uitkeringen meicirculaire 2024</b> | <b>26.003</b> | <b>0</b>     | <b>0</b>     | <b>0</b>     | <b>0</b>     |
| <b>Stand decentrale uitkeringen</b>                              | <b>28.402</b> | <b>2.333</b> | <b>2.326</b> | <b>2.326</b> | <b>2.305</b> |

## 3. De ontwikkeling van de opbrengst per opcent van de Motorrijtuigenbelasting

In de meicirculaire wordt aangegeven wat de verwachte opbrengsten zijn vanuit de opcenten die provincies heffen op de Motorrijtuigenbelasting (MRB). Door deze opbrengst per opcent vervolgens te vermenigvuldigen

met het voorgestelde opcententariaf van de provincie Utrecht kan bepaald worden wat de verwachte opbrengsten zijn voor de jaren 2024 tot en met 2028. Het financiële effect wordt bepaald door:

- i. Het aantal auto's in de verschillende gewichtsklassen;
- ii. De verwachte groei is nu gesteld op 0,9%, terwijl dat in de vorige circulaire 0,6% was;

Onder de huidige wetgeving van het Rijk geldt dat elektrische auto's geheel, en zuinige auto's gedeeltelijk, zijn vrijgesteld van het betalen van MRB. En daarmee dus ook voor de provinciale opcenten op de MRB. Deze afspraak geldt tot en met 2024. In de meicirculaire is aangegeven dat tussen 2026 en 2030 een nieuwe tariefkorting (40 procent in 2026 aflopend naar 30 procent in 2030) in de motorrijtuigenbelasting geïntroduceerd wordt voor emissievrije personenauto's. Dit leidt voor provincies tot lagere inkomsten uit de opcenten. Ter compensatie wordt een budget van € 656 miljoen op de Aanvullende Post gereserveerd. De compensatie zal, na goedkeuring van het parlement, via het provinciefonds worden uitgekeerd. De aanschafsubsidie voor tweedehands elektrische personenauto's (SEPP) vervalt na 2024. De vorig jaar aangekondigde verlenging gaat niet door.

#### **4. Beleidsmatige ontwikkelingen**

##### *Fysiek domein (infrastructuur, natuur en openbaar vervoer)*

Kabinet en het IPO erkennen dat er onderzoek nodig is naar de vraag of de bbpsystematiek evenredig meebeweegt met de ontwikkeling van de kosten op deze drie beleidsterreinen openbaar vervoer, infrastructuur en natuur. Daarbij dient goed gekeken te worden naar uitvoeringscapaciteit, trends, ontwikkelingen en prognoses, juridische en financiële obstakels. Waarbij dit ook in het licht van de gehele overheidsfinanciën wordt bekeken. Op deze dossiers is daarom in het kader van de Voorjaarsnota 2024 afgesproken dat in voorbereiding op het BOFv van juni 2024 de concrete vraagstukken nader worden uitgewerkt. Het gaat het om de balans tussen ambitie, taken, middelen en uitvoeringskracht. Voor deze drie beleidsterreinen zal in samenspraak met de betrokken beleidsverantwoordelijke departementen tot een verdere concretisering van de handelingsperspectieven en oplossingsrichtingen worden gekomen. Streven is om door de verdere uitwerking, indien mogelijk, zo snel mogelijk een meer compleet beeld te hebben van aard en omvang en mogelijke maatregelen. Daarbij zal zowel gekeken worden naar de financiële aspecten, de inhoudelijke sturing als de rolneming door zowel Rijk als medeoverheden.

##### *Specifieke uitkeringen*

De afgelopen jaren is het aantal specifieke uitkeringen (Spuks) en de daaraan verbonden uitgaven sterk gestegen. Dit is onwenselijk vanwege het uitgangspunt dat financiële middelen vanuit het Rijk aan medeoverheden bij voorkeur bestedingsvrij en zonder oormerk ter beschikking gesteld worden. Bovendien zijn aan specifieke uitkeringen hoge verantwoordings- en controlelasten verbonden. De gezamenlijke inzet van Rijk, VNG en IPO is daarom gericht op een beperking van het aantal specifieke uitkeringen en het verminderen van de verantwoordingslasten.

Naast de lopende inspanningen om de Financiële verhoudingswet (Fvw) aan te passen en daarmee het uitkeringsstelsel te vernieuwen, zal een plan worden uitgewerkt om te komen tot doorlichting en waar mogelijk het verminderen van het aantal (nieuwe) specifieke uitkeringen. Bestaande specifieke uitkeringen zullen daarbij tegen het licht worden gehouden met de vraag of ze op korte termijn al kunnen worden opgenomen in het gemeentefonds en provinciefonds.

##### **Financieel effect meicirculaire 2024**

In onderstaande tabel wordt het financiële effect van de meicirculaire 2024 voor Utrecht weergegeven ten opzichte van de septembercirculaire 2023:

Tabel 3. Financieel effect meicirculaire 2024

| <b>Provinciefonds, bedragen x € 1.000)</b> | <b>2024</b>   | <b>2025</b> | <b>2026</b> | <b>2027</b> | <b>2028</b>   |
|--|---------------|-------------|-------------|-------------|---------------|
| Algemene uitkering                         | 3.057         | -359        | 534         | 257         | 13.481        |
| Decentrale uitkeringen                     | 26.003        | 0           | 0           | 0           | 0             |
| Opbrengst motorrijtuigenbelasting          | n.t.b.        | n.t.b.      | n.t.b.      | n.t.b.      | n.t.b.        |
| <b>Totaal financieel effect</b>            | <b>29.060</b> | <b>-359</b> | <b>534</b>  | <b>257</b>  | <b>13.481</b> |

De mutaties van de algemene uitkering en decentrale uitkeringen worden in de begroting onder de algemene middelen toegevoegd. Het financieel effect is voor het jaar 2025 nadelig, voor de overige jaren positief. Het financieel effect van de meicirculaire voor de opbrengst motorrijtuigenbelasting in de jaren 2024-2028 moet nog bepaald worden en landt in het volgende P&C-product. De huidige berekening zijn daarvoor te voorlopig. Zoals gemeld wordt in 2028 de meicirculaire meegenomen bij het invullen van de opgave die is ingesteld bij kadernota. Deze kan volledig worden ingevuld met het accres voor 2028. Besluitvorming hierover vindt plaats bij de begroting 2025.

De positieve uitkomsten van de meicirculaire voor het jaar 2028 wordt door ons gezien in het licht van de ruimte tussen de ambities en beschikbare middelen die in de groeisprong is geconstateerd. Daarnaast kan het ook worden gebruikt voor de nog te verwachten tegenvallers. Denk hierbij aan de herziening van het provinciefonds waarbij de inkomsten naar verwachting met € 20 miljoen zullen afnemen. Daarom is het voorstel van GS om de overgebleven middelen voor 2028 te betrekken bij het traject duurzaam financieel evenwicht.

**Vervolprocedure / voortgang:**

In de Zomernota 2024 worden de financiële consequenties 2024 die voortvloeien uit de meicirculaire verwerkt. In de Zomernota wordt een besluit opgenomen over de verwerking in de algemene middelen van de ontvangen decentrale uitkeringen OV (motie Bikker) rekening houdend met de voorgenomen besluitvorming in de Kadernota.

De meerjarige financiële effecten vanaf 2025 worden verwerkt in de Programmabegroting 2025.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,  
mr. J.H. Oosters

Secretaris,  
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen